

Cumhuriyet İdeolojisinin Kentteki İzini Sürmek; Yeşilgiresun Gazetesinde Kültür, Mekan, Anlam

*

Özgür Demirkan¹
ORCID: 0000-0001-5430-1018

Selin Karabrahimoğlu²
ORCID: 0000-0002-0941-8185

Öz

Bu çalışmanın amacı; Cumhuriyet ideolojisinin periferide konumlanmış bir kent olarak Giresun kent mekanındaki izlerini aramaktır. Kente ve mimariye özgü her düşünme eylemi ve uygulama; merkez eksenli ideolojik yaklaşımların yanı sıra kentlerin kültürleri, coğrafyaları ya da yerel aktörlerinden beslenmektedir. Giresun da, Anadolu kentlerinin genelinde gözlenen ideoloji eksenli modernleşme sürecini yerel ölçekteki gelişmeler doğrultusunda yaşamış bir kenttir. Kentteki modernleşme çabaları ve uygulamaları bir taraftan merkezin öngörülere ve ideolojisi ile biçimlenirken diğer taraftan merkezden bağımsız bir deneyim ve duyarlılıkla uygulamaya konulmuş; kente özgü kültürel, ekonomik ya da coğrafi koşullar bağlamında gerçekleşmiştir. Bu bakışla, Cumhuriyet ideolojisinin mimari ve kültürel faaliyetler üzerinden periferide yaygınlaştırılmaya çalışıldığı, imar hareketlerinin incelendiği 1930-1940 aralığı çalışmanın zamansal odağıdır. Cumhuriyet ideolojisi, Giresun kentine ve mimariye ilişkin somut semboller ve toplumsal dönüşümü incelerken kültürel faaliyetler ile paralel bir biçimde okunmaya çalışılmıştır. Anadolu'nun en eski yerel gazetelerinden Yeşilgiresun Gazetesi çalışmanın odağına yerleştirilmiş, Cumhuriyet ideolojisinin kentteki izleri göstergebilimsel çözümleme yöntemi kullanılarak mekana ve kültüre ilişkin haberler üzerinden anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet ideolojisi, mekan, kültür, anlam, Yeşilgiresun Gazetesi

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, ozgur.demirkan@giresun.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, selin.karabrahimoglu@giresun.edu.tr

Tracing the Republican Ideology in the City; Culture, Place and Meaning in Yeşilgiresun Newspaper

*

Özgür Demirkan³
ORCID: 0000-0001-5430-1018

Selin Karabrahimoğlu⁴
ORCID: 0000-0002-0941-8185

Abstract

The aim of this study is to search for traces of the Republican ideology in the city space of Giresun on periphery. Every act of practice specific to the city is nurtured by cultures, geographies or local actors of the cities in addition to center-based ideological approaches. Giresun is a city that experienced the ideology-based modernization process observed in general in Anatolian in parallel with the developments at local scale. While the modernization efforts and practices in the city were shaped by the predictions and ideology of the center, they were put into practice with an experience and sensitivity independent from the center. The period of 1930-1940, during which attempt was made to spread the Republican ideology to the periphery through architectural and cultural activities, were determined as the temporal focus of the study. The ideology was read parallel with concrete symbols of Giresun city, and architecture and cultural activities that accelerate social transformation. Yeşilgiresun, which is one of the oldest local newspapers of Anatolia, was placed in the focus of the study, and effort was given to interpret the traces of the Republican ideology in the city through news about place and culture by using the semiotic analysis method.

Keywords: *Republican ideology, place, culture, Yeşilgiresun Newspaper*

---

³ Asts. Prof., Giresun University, ozgur.demirkan@giresun.edu.tr

⁴ Asts. Prof., Giresun University, selin.karabrahimoglu@giresun.edu.tr

Giriş

Cumhuriyetin ilanının ardından il statüsü kazanan Giresun zamanla, tarımsal üretim üzerinden gelişimini sürdüren küçük bir Osmanlı kazasından modern kent düzenininin gereği ve Cumhuriyet ideolojisinin nesnesi olarak ban-kalar, eğitim yapıları, sağlık kurumları, parklar ve meydanlar gibi yeni yapıların ve mekansal düzenlemelerin yer almaya başladığı bir kente dönüşmüştür. Kentte gerçekleştirilen sanatsal ve kültürel faaliyetler kentteki modernleşme deneyimini desteklemiş, özellikle halkevleri tarafından düzenlenen konferans, müsamere, sinema ve tiyatro etkinlikleri modern yaşamın içselleştirilmesinin ve yaygınlaştırılmasının aracı olmuşlardır. Bu dönemde kentte modernleşme ideolojisinin mekan ve kültür ortaklığında hayata geçirildiği ve devamlılığının sağlandığı söylenebilir. Bu çok yönlü ortaklık çalış-masının belirlenmesinde etkili olmuş, kente ve mimariye ilişkin somut ideolojik semboller ve toplumsal dönüşümü ivmelendiren kültürel faaliyetler aynı zamansal düzlemde okunmaya çalışılmıştır. Cumhuriyet ideolojisini merkez kentlerin mimarlık yazını üzerine konumlandıran çalışmaların dışında, periferi odaklı araştırmaların kent ve mimarlık tarihi yazınına eklenmesine ve döneme ilişkin kavrayışın zenginleştirilmesine katkı sağlanmıştır. Modern mimarlık mirası kapsamına dahil edilen yapılar üzerinden yürütülen dönemsel okumalarda sıklıkla karşılaşılan biçim odaklı anlayışa, mekan ve kültür ortaklığında farklı anlamsal çıkarımlara zemin hazırlayan çoklu bir bakış açısı kazandırılmıştır.

Çalışmada, Cumhuriyet ideolojisinin Giresun kentindeki güzergahını belirlediği modernleşme süreci hem Anadolu'nun en eski yerel gazetelerinden, hem de kent tarihine kaynaklık eden en önemli arşivlerinden biri olarak Yeşilgiresun Gazetesi üzerinden okunmuştur. Yerel gazeteler söz konusu dönemde kente, kentliye ve mimariye ilişkin söylemleri ile aslında okuyucusuna bilgi ulaştırmanın etkili iletişim araçları arasındadır. Bir taraftan okuyucusunun, dolayısıyla toplumun dilini güçlendirirken diğer taraftan uluslararası engelleri zorlayarak merkeziyetçiliğe yarar sağlamış, temel kuralları ve gelenekleri denetlemeye ve bildirmeye yardımcı olmuşlardır (Mora, 2008, s.3). Bu özellikleriyle gazeteler herhangi bir statü ayrımı gözetmeksizin herkesin evine ulaşarak toplumsal bir bilinç yaratma, sosyal yaşamı etkileme ya da egemen ideolojiyi yayma etkisine sahiptirler. Dolayısıyla yerel gazete arşivlerini bir kentin yaşamına, toplumsal düzenine ve imarına ilişkin bilgi sahibi olmanın, kent gelişimini okuyabilmenin bir aracı olarak kabul etmek mümkündür.

Bu kapsamda çalışmanın amacı, Cumhuriyet'in ilanıyla Anadolu'yu yeniden inşa etmeye başlayan ideolojinin periferide konumlanmış bir kent olarak Giresun kent mekanındaki izlerini Yeşilgiresun Gazetesi üzerinden ara-maktır. Çalışmanın zamansal odağı; Anadolu'daki modernleşme sürecini konu alan çalışmalarda sıklıkla takip edilen dönemsel değerlendirmelerde Anadolu modernleşmesinin ikinci dönemi⁵ olarak kabul edilen 1930-40 aralı-ğıdır. Söz konusu dönem somut gereksinimler ile düşünsel arayışların kesiş-tiği, ekonomik gerçeklikle toplumsal yani kolektif duygulanımların bütün-leştiği, siyasal erkin ideolojisi bağlamında toplumla ilişkili pek çok alanda moderni nesnelleştirdiği bir dönemdir. Benzer şekilde Giresun'un kent ve mimarlık tarihinde de Cumhuriyet ideolojisinin yaygınlaştırılmaya çalışıl-dığı, dolayısıyla insan odaklı dönüşümün çarpıcı izlerini taşıyan ve ideolojik geri dönüşümlere sahne olan bir dönem olarak önem kazanmaktadır. Bu bağ-lamda 1930-40 aralığında Yeşilgiresun'da yer alan haberler taranmış, mekan ve kültür odaklı haber başlıkları seçilerek yayın tarihlerine göre kronolojik düzende sıralanmışlardır. Mekan ve kültür ortaklığındaki ilişkisel bir okuma için göstergebilimsel çözümlemeyle haberler anlamlandırılmaya çalışılmış, ideolojinin kentteki mekansal izleri aranmıştır. Dolayısıyla öncelikle Cumhu-riyet ideolojisi, toplum ve kültürle kurduğu ilişki ve bu ilişkinin somutlaştığı yer olarak mekanla etkileşimi tartışılmalıdır.

Cumhuriyet İdeolojisi, Kent ve Mimarlık

Politik bir alan olarak düşünüldüğünde mekanın, çeşitli aktörlerin dolaylı ya da dolaysız etkisi ile varlık bulduğu, mekanı yaratan ve tasarlayanlar kadar iktidar ve kullanıcıların da bu fiziksel çevrenin oluşumunda belirleyici olduk-ları görülmektedir. İktidarların işleyiş biçimleri ve ideolojik yöntemleri düşü-nüldüğünde, ideolojiyi kuran tüm aktörler mekan üzerinden varlık kazan-makta (Aydınlı, 1996, s.28), sistemin kendini meşrulaştırma çabasının ürün-lerine dönüşmektedirler. Mimarlık ve kent planlama ise tarihsel süreç içeri-sinde toplumsal gelişmelerden, sosyo-ekonomik koşullardan ya da ideoloji eksenli gelişmelerden en çabuk etkilenen disiplin olarak iktidarın ideolojisini, bilgisini, mesajını yansıtan politik bir sembol oluşturma sorumluluğu taşı-maktadır. Egemen ideolojilerin kendisini ve süreçlerini bireylerine anlamlı

⁵Türk modernleşmesi; Sıkılgan/Utangaç Modernite (1850-1923), Köktenci/Radikal Modernite (1923-1950), Popülist Modernite (1950-1980) ve Modernite Projesinin Aşınması (1980-halen) dönemleri üzerin-den incelenir (Bkz. Tekeli, 1998, s.19). Ayrıca, 1930, inkılapların ana hatlarıyla tamamlandığı, uygulamaların yoğunlaştığı bir dönemi işaretler (Bkz. Tüfekçioğlu, 1992, s.54.).

gösterme çabasının aracı olarak mimarlık, ideoloji ve politika ilişkisini Tanyeli şu şekilde açıklar; “Alışıl gelmiş historiyoğrafik yaklaşım odur ki, önce ideoloji ve siyaset zemininde tanımlar ortaya konur sonra da mimarlık bunları temel alarak mekanlar kurar”. İdeolojiler her zaman mimari ile forma bürünerek toplum içindeki bireylerle kurduğu istemsiz etkileşim üzerinden varlığını hissettirmeye, kendi mimari düzenlerini ortaya koymaya, uygulamaya ve en nihayetinde dayatmaya eğilimli olmuşlardır (Tanyeli, 2015, s.30, 32). Toplumun üretmiş olduğu mekanlar çeşitli sosyal değişimlerle kendini yeniden var ederken, iktidar tarafından üretilen mekanlar siyasal ve sosyal ilişkilerin birlikte ürettiği tarihsel bir süreç içerisinde varlık gösterirler (Avar, 2019, s.9). Bu noktadan bakıldığında, ideolojinin ya da devlet eliyle inşa edilen yapıların, bireylerin ve kamusal ortaklıkların ürettiği yapılara göre boyutsal ve sembolik açıdan daha güçlü ve ezici nitelikler taşıdıkları söylenebilir (Erzen, 2016, s.20). Kent mekanında, -mimari mekandan anıtlara kadar- iktidarın imzasını taşıyan yapıların her biri, bir taraftan iktidar ideolojisini yansıtan politik semboller olarak varlık kazanırken diğer taraftan mimarlık ve ideoloji arasındaki çarpıcı ilişkinin izlenmesine olanak sağlar. Dolayısıyla, Cumhuriyet’in ilk yıllarında Anadolu’da uygulanan imar faaliyetleri ve mekansal düzenlemelerin taşıdıkları özellikler ile ideolojinin zeminini dolduran semboller olarak anlamlandırılması mümkündür.

Mimari, Cumhuriyet ideolojisinin sergilendiği bir sahne olarak öne çıkarırken yasalarla desteklediği kendi mimari düzenini bu sahnede uygulamaya koymuştur (Karaibrahimoğlu, Usta, 2018, s.47). Böylece çok sayıda öncü kamusal mekân modeli geliştirilerek rasyonel, kolektif ve devlet merkezli bir modernleşme anlayışı yaşama geçirilmiştir. Öyle ki kentlerde inşası planlanan kamusal yapılar ve kentsel donatılar bir “toplum projesi” olarak modernleşme ve bireyi ulusun bir üyesi haline getirme ideali ile ilişkilidir (Tanyeli, 1998, s.103). Aynı amaçla halkevleri ve köy enstitüleri, halkın kültürel gelişimini ve eğitimini hedefleyen kurumlar olarak açılmış (Yeşilkaya, 1999, s.36), kültür ve sanat etkinlikleri ideolojiyi görünür kılan uygulamalar olarak kabul edilmiştir.

Cumhuriyet ideolojisi, öncelikle yeni bir kimlik yaratmak, sonrasında sosyal yapıyı değiştirmek ancak bu yenileşme sürecinde toplumun varlığını ve kültürünü koruyarak devam ettirmek, bunun üzerinden yeni, kolektif ve milli bir kimlik aramak üzerine kurgulanmıştır (Karpat, 2019, s.318). Cumhuriyet ideolojisini temellendiren modernleşme devrimleri, mimari yapılardan kentlere, eğitim sisteminden yasalara kadar ısrarla uygulanmaya çalışılmış,

toplumsal anlamda bir değişim ortamı yaratılmış; yeniden şekillenen sosyolojik ve ekonomik faaliyetler hem mimari uygulamalar hem de kültür ve sanat etkinlikleri için önemli bir alan yaratmıştır. Bozdoğan'a göre, bu yıllarda "şeylerin" biçimini değiştirmek için harcanan zaman ve enerji, Cumhuriyete özgü görsel bir modernlik kültürünün üretilmesine, denetlenmesine ve yaygınlaştırılmasına odaklanmıştır (Bozdoğan, 2008, s.74). Bu nedenle Anadolu'nun merkezinden periferisine, her köşesinde yürütülen inşa faaliyetleri ve kültürel faaliyetler Cumhuriyet ideolojisini ve öğretilerini halka birebir ileten ve yeni bir yaşam biçimini anlatan etkinlikler olarak bir bütünün parçaları gibi okunmalıdır. Bu ideolojik bütün, periferi kentlerinin kültürel ve coğrafi özelliklerinin yarattığı mekansal farklılıklara karşın Mardin (2009)'in tanımladığı şekilde "kendi simgesel birikimlerinden beslenen bir çoğunluk" yaratmaktadır. Bu kentlerde yerelle beslenen, aynı zamanda yeni ideoloji ve düşünce sistemi üzerine inşa edilmiş bir süreç izlenmiştir. Bu süreç yeni bir dilin tanımlanmasını olanaklı kılmış; inşa edilen kamu yapıları, gerçekleştirilen belediye hizmetleri ve açılan halkevleri, bu ideolojik ve kavramsal çeşitliliğin sembolü olarak sürece dahil edilmişlerdir.

Özetle, Anadolu kentlerinde izlenen mimari ve kentsel ölçekli üretimin kayda değer bir kısmının dönemin iktidar ideolojisi ile beslendiği söylenebilir. Ancak periferide yoğunlaşan mekansal ve kültürel üretimi aydınlatıcı, dönemi ve süreci açıklayıcı bilgilerin yer aldığı kaynaklara ulaşmak oldukça güçtür. Bu nedenle merkez kentler dışındaki periferi kentlerinde ideoloji, mimari ve kültür ara kesitinde konumlandırılan çalışmalar ancak yerel aktörlerden, yerel arşiv ve kayıtlardan beslenerek gerçekleştirilebilmektedir. Bu bilgi kaynaklarından biri olarak yerel gazeteler tarihsel süreçte iktidar ideolojisini toplumun her kesimine ulaştırın araçlardan biri, belki de en güçlü taşıyıcısı olarak iktidarların hakim ideoloji ve söylemlerinin meşrulaştırılmasına, merkez-periferi arasında görünmez bir çekim gücünün yaratılmasına imkan sağlamaktadır. Bu nedenle çalışmanın mekansal odağı Giresun'da, Cumhuriyet ideolojisinin öngördüğü mekansal ve kültürel uygulamalar, kentin en eski yerel gazetelerinden Yeşilgiresun üzerinden anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Yeşilgiresun'da Kültür, Mekan, Anlam: Göstergibilimsel Çözümleme

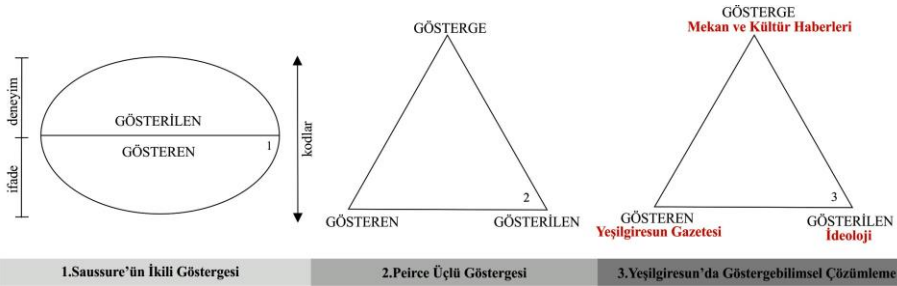
Sosyal bir grubun veya hareketin ortak olarak paylaştığı bir düşünce sistemini yani ideolojiyi temsil eden haber medyası, dünyaya ve olaylara karşı geliştirdiği ortak bir düşünceye ya da rehberlik edecekleri ortak fikirlere sahiptir (Van Dijk, 2009, s.127). Bu yönüyle haber medyası toplumsal iktidarın

kurulduğu, inşa edildiği ve egemen ideolojinin sınırlarının çizildiği araçlardan biri olarak tanımlanabilir (Ayhan, 2018, s. 85; Kazancı, 2006). Bu açıdan bakıldığında gazete haberlerinin okuyucu kitlesi ile bulunduğu ortak bir ideolojik zeminden bahsedilebilir. Ancak ileti akışının söz konusu olduğu her alanda göstergeler bulunmaktadır ve medya metnlerinin de bir gösterge sistemi olarak görülmesi ve çözümlenmesi gerekmektedir (Parsa ve Parsa, 2004, s.1). Bu çözümlenmelerin ana eksenini anlam arayışları üzerine kurgulanarak bir metnin ne ifade ettiği ya da ardındaki gizil bilginin ne olduğu sorgulanmaktadır. Bu nedenle göstergebilimde anlam çözümlemesi, her yerde yaşayan, her düşünce dizgesinin oluşumunda var olan bir tasarı, sürekli gelişen bir yaşama-okuma-düşünme-yeniden üretme ve yeniden anlamlandırarak var olma-var etme etkinliğidir (Rıfat, 2011, s.22).

Göstergebilim, en yalın anlamıyla kültürü iletişim açısından inceleyen bilim dalı olarak tanımlanmakta (Erkman, 1987, s.22), bir ürünün farklı anlam katmanlarına bölünmesine yardımcı olarak sınıflandırmalarda ve değerlendirmelerde yol gösterici olmaktadır (Erkaslan, 2009, s.76). Farklı bakış açılara sahip göstergebilimsel çözümlenmelerinin -içerik çözümlemesi, söylem çözümlemesi, anlatı çözümlemeleri- ortak elemanları olarak gösterenin, gösterenin ve gösterilenin ne olduğu ve birbirleriyle nasıl ilişki kurdukları belirleyici olmaktadır. Gösteren sözlü, yazılı ya da görsel bir olgu; gösterge temsil yeti gücü olan, temsil ettiğinin yerini alabilecek her çeşit nesne ya da olgu (Rıfat, 2011, s.12); anlam ise gösterenin gösterilene bağlandığı bir durumu ifade etmektedir. Bu nedenle çalışmada farklı içeriklere sahip göstergebilimsel çözümleme yöntemleri arasından Saussure (2014) tarafından şematize edilen “gösteren” (signifier) ve “gösterilen” (signified) kutuplarından oluşmuş göstergebilimsel yaklaşım esas alınmıştır (Şekil 1). Yeşilgiresun Gazetesi üzerinden Cumhuriyet ideolojisinin kentteki izlerinin arandığı çalışma, anlam odaklı bir çözümleme yaklaşımı üzerine kurgulanmıştır. İdeoloji, Yeşilgiresun Gazetesi’ndeki mekan ve kültür haberlerinin gizil bilgisi olarak kabul edilmiş, göstergebilimsel çözümleme yöntemi ile anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda birbiriyle bağlantılı üç katman üzerine temellendirilen yöntemin ilk katmanı gösterenin tanımlanması ve incelenmesi üzerine kurgulanmıştır. Bir gösteren olarak Yeşilgiresun çalışmanın odağına alınmış, gazetesinin yayın hayatına başladığı günden bugüne izlediği güzergah ve ideolojik etkinliği araştırılmış, Cumhuriyet ideolojisinin Anadolu’nun kültürel ve mekansal gelişiminde belirleyici olduğu 1923-1950 aralığındaki tüm sayıları ta-

ranmıştır. Çalışmanın ikinci katmanı göstergelerin belirlenmesidir. Bu katmanda çalışmanın zamansal odağı olan 1930-40 aralığındaki sayılarında yer alan mekan ve kültür haberleri belirlenmiş ve bu haberlerin başlıkları anlamsal çözümlemenin göstergeleri olarak kabul edilerek kronolojik düzende sıralanmıştır (Tablo 1). Çalışmanın sınırlandırılmasının gerekliliği resmi, dini bayram, okul müsamesesi haberleri çalışma kapsamının dışında tutulmasına neden olmuştur. Çalışmanın son katmanı ise gösterilenin çözümlemesi üzerine kurgulanmıştır. Bu katmanda gazetede yer alan mekan ve kültür haberlerinin ardındaki ideoloji eksenli anlamlar gösterilen olarak çözümlenmiş (Tablo 2), kent mekanında izleri tartışılmıştır.

Şekil 1. Pierce ve Saussure'ün göstergebilimsel çözümlemesi (Bayraktar, 2011, s.13) ve çalışma yönteminin şematik anlatımı

Gösteren Olarak Yerel Bir Gazete; Yeşilgiresun

Yeşilgiresun Gazetesi, 100 yılı aşkın bir süredir sürdürdüğü yayın hayatı ile çoğu ulusal gazeteden bile eski bir geçmişe sahiptir (Hızlan, 2016). İlk sayısı 1 Haziran 1925 tarihinde yayınlanan Yeşilgiresun (Öğütçü, 2019), zaman zaman yayın hayatına ara vermesine karşın yerele ilişkin tarih, kültür, siyaset, iktisat, edebiyat, spor, ulaşım, tarım gibi konularda güçlü söylemler üretmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kentin gündemini takip eden gazetenin kentin hem toplumsal, ekonomik, politik durumuna hem de fiziksel mekanının gelişimine olan tanıklığı kent belleğinin önemli bir arşivi olarak görülmesine neden olmaktadır. Bölgenin en eski gazetelerinden Işık Gazetesi'nin devamı niteliğindeki Yeşilgiresun; ilk yıllarında Arap harfleri ile basılmış, Harf İnkılabının ardından Latin harfleri ile basılmaya başlanmıştır. Anadolu genelinde yeni alfabenin yaygınlaşması, taşra kentlerinde yayınlanan dergi, gazete ve kitap sayısının istikrarlı bir şekilde artmasını ve Cumhuriyet rejimini destekleyen üst sosyal grupların ve aydınların ideolojilerini anlatabilmelerini sağlamıştır. Yeşilgiresun, bu yerel basın organlarından biri olarak Giresun'da varlık göstermiş, her dönem Atatürk inkılaplarına ve Cumhuriyet rejimine bağlı yayın politikası benimsemiştir (Çapa, 2003, s.3).

Bu anlamda gazetenin iktidarın ideolojisini benimsediği, dolayısıyla yayınladığı haberler ile modernlik uygulamalarını destekler bir imaj sergilediği söylenebilir. Ancak söz konusu dönemde, modernlik konularında yazı yazmak kadar gazeteleri takip etmek ve okuma alışkanlığı kazanmak da modern bir faaliyet olarak kabul edilmelidir (Düzenli, 2009, s.93). Yeşilgiresun Gazetesi haftalık yayınlanmaya başladığı 1925’den günlük yayınlandığı 1975’e kadar kentliyi gazete okumaya yönlendirerek aynı zamanda modern bir faaliyetin aracı olmuştur. Bu nedenlerle, Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kente ve çevresine ilişkin kapsamlı bilgi sunan bir arşiv olarak yerele ilişkin tarih araştırmalarına kaynaklık etmektedir.

Gösterge olarak Gazete Haberleri: Yeşilgiresun’da Mekan ve Kültür

Mekan, özellikle de kamusal mekan iktidarın ideolojisini, bilgisini ve mesajını yansıtan politik bir sembol (Lefebvre, 2014, s.75), kültür ise; ideoloji ile çok yakından ilintili, ideolojinin saygınlığını kendi mekanizmasının esaslarına dayalı olarak geliştiren bir kavram (Mardin, 2018, s.20) olarak birbirini tamamlar. Her ikisinin biraradalığı mekanın niceliksel farklılıklarını kültürün ise niteliksel farklılıklarını yok eder.

Yeşilgiresun’da 1930-1940 aralığında tarihlenmiş ve ideolojinin kentteki yazılı kanıtları olarak kabul edilebilecek haber başlıkları, toplumsal ilişki biçimlerini belirleyen unsurlar olarak mekan ve kültür ortaklığında, bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır. Elbette haber başlıklarının kapsamlı ve güçlü entellektüel bir içeriğe sahip oldukları söylenemez, ancak gazetelerin rutin düzenlerinin bir parçası olarak okuyucunun detaylı bir okuma yapmaksızın gündemden haberdar olmasını sağlar (Karaibrahimoğlu, Demirkan, 2019, s.2648). Bu nedenlerle Yeşilgiresun’da yer alan mekan ve kültür haberlerinin başlıkları, aynı zaman düzlemindeki aynı ideolojinin göstergeleri olarak bütünleşik okumaya olanak sağlayacak düzende sıralanmıştır (Tablo 1). Buna göre, tablonun orta hattına dikey bir zaman çizgisi yerleştirilmiş, haberlerin yayınlanma yılları ve yayımlandıkları gazete sayıları bu çizgi üzerinde işaretlenmiştir. Zaman çizgisinin her iki yanında, mekan ve kültür haberlerinin başlıkları gazetede yer aldıkları şekilde gruplanarak yerleştirilmişlerdir. Haber başlıkları her iki sütunda içeriklerine ilişkin fotoğraflarla birlikte verilmiş, fotoğrafın ilişkili olduğu haber başlığı renklendirilmiştir. İdeoloji eksenli anlamsal çözümleme görsel algı düzeyinde de desteklenmiştir.

Tablo 1. Yeşilgiresun'da mekan ve kültür haberleri (1930-1940)

Mekan	Zaman	Kültür
	1930	
	Kapu Camii	182 Yılbaşı Balosu hazırlıklar Konferans/Doktor Nazif Bey
		184 Müsamere/Hilal Kulübü'nde
		185 Balo/yaklaşan Yılbaşı Balosu
		186 Yılbaşı Balosu Konferans/Muallim Naim Bey
	Şeref Abideleri/ İş Bankası, Ziraat Bankası Kapu Cami Şerifi'ni gördükten sonra asla! Evkaf böyle mi imar siyaseti tutuyor? Mektep çöküyor.	187 Konferans/Doktor Nazif Bey
	Harap haneler satılıyor.	188 Konferans/İş bankası Müdürü Selahattin Bey
	İskan işlerinde tahriyat ve ilaveler görüldü	189 Türk Ocağı'nda konferans
	İskan işleri etrafında	190 Konferans/Sul Hakimî Lütfü Bey
	Gazipaşa Mektebi'nin akıbeti	191 Konferans/Ziraat Müdürü Sabri Bey
		193 Türk Ocağı nakış atelyesi bir sergi açtı
		194 Konferans- Borsa Reisi Fahri Bey Hanımlar Sergisi
	İskan tahkikatı etrafında	195 Konferans/Muallim Naim Bey
	İskan işlerinde, Mübadil Safer Efendi'nin serencamı	196
	İki senelik liman faaliyeti ve mukayese	197 Konferans-Akif Zade Fahri Bey Jandarma Mektebimiz Ordu'ya kadar bir yürüyüş yaptı
		198 Himaye-i Etfal cemiyetinin teşebbüsü
	Yol faaliyeti	199
	Tuğla fabrikası	200 Tasarruf Cemiyeti hanımlarımıza konferans veriyor
	Çocuk bahçeleri	201 Sinemada konferans/Şayeste Hanım
		203 Hüdretler
	İskan işleri	204 Sinema sahnesinde müsamere
	Çarşı Camii böyle kalacak mı? Kapu Camii kubbesi ne zaman tamire başlanacak? Soğuksu Mektebi inşası	205 Hilal Kulübü'nde musiki
		208 İsmet Paşa Mektebi'nde sergi
	Güzelleşen bahçe	210
	Gümrük binası meselesi	
	Yeniöl üzerinde faaliyet	
	Mavi boyalı binalar	
	Köprüler ve yollar	211
	Findık pazar mahalleri/Belediyenin ilan ve tespit ettiği yerlerden başka tarafa katiyen satış yapılamayacaktır.	212
	Millet Bahçesi	214
	Abdeshanlar	215 Sesli ve sazlı sinemalarımız
		220
	1931	
	Evkaf Otelii	222
		224 Sinemada bu akşam kadın saltanatı Hilal Kulübü'nde bir hasbihal yapılacak
	1932	
	Şehrin medhaline çekilen kayıklar	227
	Madalya kazanan manzara	228
	Gemiler Çekeği esnafının müracatı/Yeni Pazar yeri isteği	234 Hilal Kulübü'nde alafranka-alaturka saz bağlama ile yerli türküler
	Findık Pazarı meselesi	236 Çocuk balosu
	Halkevi 17 Haziran'da açılıyor.	241
	Limanımız	245
		246
		248 Halkevi 24 Haziran'da açılıyor Orta mektepte el işi sergisi Halkevinin açılma merasimi
	Halkevinin açılma merasimi	249 Halkevinin parlak merasimle açıldı Kütüphane ve neşriyat şubesi
		250 Halkevinde toplanmalar
	Yollar	251
	İhtiyaçlarımızdan liman hizmetleri	254
		257 Halkevinde toplantı Tayyare Balosu
	Türkiye Cumhuriyeti'nin muvaffak olmuş bir müessesesi/İş Bankası Mektepler açılıyor.	258
		259 Halkevinde umumi alaturka konser Konferans/Tevfik Bey
		260 Halkevi konferans/Ahmet Haşim Bey
		261 Halkevi geceleri
		262 Konferans/Muzaffer Tevfik Bey
		263 Sinemada: Çanakkale Halesi
	Ana caddemiz	264 Balo
		265 Cumhuriyet Balosu
	Bir Findık Bankası	266 Halkevinde hesap kursu açılıyor Halkevi dersane açıyor Sinemada: Hissi ve Harp Filmi

	Milletin derdi emvali metruke	268	Hilal Kulübü'nde caz band eğlence Sinemada: Nehir Kızı
	Su içinde kaldılar/Hacı Siyam Mahallesi halkının dileği	269	Halkevi güzel sanatlar şube faaliyetleri Konferans-Cezmi Bey tarafından
	Kale sırtındaki yolun duvar taşları	270	Sinemada: Vadiir Çoban
	Tenis Bahçesi	272	Halkevi konferans/ Doktor Asım Bey Hilal Spor Kulübü Kanunusani Gecesi Yılbaşı Balosu
1933			
	Minareler	276	Halkevinde
	Halkın hamiyeti ile Memleket Hastanesi yapılacak	277	Halkevinde kıymetli bir konferans
	Hastane ihtiyacı Memleket Hastanesi	280	
	Hastane yapıyor Halkın yapacağı hastane	281	
	Hastane için çalışmalar devam ediyor	282	Halkevinde konferans/Çocuk haftası Halkevinde lisan dershanesi
	Kapı Cami minaresi	284	
	Hastane için çalışmalar devam ediyor	285	
	Halkın yaptırmak istediği hastane	286	Halkevinde
	Çocuk bahçesi açıldı	289	Çocuk balosu Halka konferans
	Hastane yapıyor	290	Konferanslar/Veznedar Naci Bey
		291	Bu akşam halkevinde ana baba terbiyesi
	Şehir bütçesi	292	
		295	Halkevi geceleri
	Hastane işi geri mi kalıyor?	296	Halkevinde Ahmet Haşim ihtifali
	Lise açılırken	297	Halkevinde
	Park açıldı /Belediyemizin bu güzel eseri takdirlere layıktır	299	
	Lise isterken		
	Yol işleri	300	
	Hoştraser Hamı parkı çirkin gösteriyor		
	Lise istiyoruz	303	Aksu Dergisi
		305	Fındık Bayramı
	Gazipaşa Mektebi'nin çatısı çöküyor. Sokakların temizlenmesi	306	
		307	Fındık Bayramı
	Şehir haritası bitti.	310	
	Sahil yollarımız himmet istiyor.	311	Halkevinde
	10 Senelik Cumhuriyet Devrinde Giresun	312	Sergi/Necatî Bey Mektebi'nde sergi
	Ufak bir liman olacak	315	Sessiz sinemamız sesliye tahvil ediliyor
	Cumhuriyet Meydanı	316	Sinemada: Gizli Vazife Halkevinde İstiklal Harbi hatıraları Sinemada sesi film gösteriliyor
	Liman Mühendisleri geldi ve gitti Yollarımız hakkında ikinci cevap	317	
	Şehrimizde fırtınanın yaptığı tahribat	318	Halkevinde yerli malları sergisi
	Hastane işi canlanmayacak mı?	320	Mühim bir konferans/Doktor Asım Fermanlı
1934			
	Memleketi imar edecek sermaye Hastane hakkında/Memleket Hastanesi	321	Halkevinde faydalı konferanslar Dil Bülteni
	Şehirdeki yollar	322	Bu akşam sinemada: Tehlikeli Yollar Yılbaşı balosu
	Lise istiyoruz, ocak kongrelerinde halkın biricik dileği bu olmuştur	323	Halkevi çalışmaları
		325	Balo
		327	Resim, heykel, tezminat sergisi açılıyor Halkevinde kıymetli saatler
	Parke ile yol döşeme münakaşası Gazi Paşa Caddesi parke döşeniyor Bahar geldi, park yeniden tanzim ediliyor Dalgakıran inşası	329	
		331	Alaturka konseri Hem sinema hem ince saz
	Yol seferberliği	332	Halkevinde temsil şubesi çalışmaları
		334	Hıdırellez Çocuk balosu
		335	Halkevi çalışmaları Belediye reisimizin konferansı Halkevinde Süreyya Bey konferansı
		336	Hıdırellezde eğlenti/Çimsenz ve toprak yüzlü Kale Bayırı'nda çarşafılı hanımlar yemek yediler
	Yapılması geri kalan hastanemiz Memleket Hastanesinden	337	Halkevi konferansları Şehir Tiyatrosu ilk temsilini verecektir
	Yapılması geri kalan hastanemiz	338	Sanatkarlarımız şehrimizde

	Yol işleri		Mays Yedisi/Kalede bir Garden parti	
	Yapılması geri kalan hastanemiz hakkında	339	Yeşiltepe Musiki Heyeti konser verdi	
			Garden Parti	
	Ne kadar bekleyeceğiz?	340	Küçükyalı Parkı'nda bir Garden Parti	
	Yeniden dirilmesini istediğimiz işimiz.	343		
	Yollarımız	344		
	Sahil yollarımız	345		
	Çocuk bahçesinde kurbağa sesleri			
	Belediye Reisi Eşref Dizdar Bey'in gazetemize beyanattı; İmar işleri	348		
		349	Fındık Bayramı	
		351	Fındık Bayramı; ilk sapanı Karadeniz'in süvarisi bağladı	
		352	İş Bankası'nın onuncu yılı kutlamaları	
	Bir fındık laboratuvarı açılacak	353	Halkevinde konferans	
1935				
	İskele ve dalgakıran yapılacak	412		
	Okul yapıları	413		
	Kaldırımlar			
	Spor sahası istiyoruz			
	Gazi Paşa Caddesi'nin parkesi bitti	414		
	Belediyenin güzel işleri/bakkallara camekan			
	Yol kaldırım çalışmaları	415		
	Tamir edilen okul			
	Gümrük binası/yeni bina ihtiyacı	417	Kimsesizler için verilecek balo hazırlıklar	
		418	Gençlik toplantıları	
1936				
	Bir şehir halkına saldırıyor, tarzide istiyoruz.	419	Yılbaş Balosu iyi geçti	
	Bir ilkokulu gezerken/Gazipaşa Mektebi	421	Konferanslar	
	Bir şehir güzelleşiyor		Köyde radyo	
	Evkaf Otel'i- Cumhuriyetin evkafından bu isimle bir otel yaptırılmaması istiyoruz	422		
	Giresun'un en önemli ve önde gelen ihtiyacı: kadastro			
		423	Halkevinde veda çayı	
	Boztekke Okulu açılıyor	424		
	Memleket hastanesinden	426	İkinci konferans	
	Hastahanesiz Giresun	427		
	Cumhuriyet Alanı parke ile döşeniyor	428		
	Ger kalan hastanemiz			
	Giresunumuzda lise açılmasını istiyoruz	430	Halkevimiz yeni bir eser hazırlıyor	
	Güzelleşen Giresun	435		
	Postane binası yapılıyor	436		
	Elbirliği ile memlekete hastane kazandırırız	441	Yazlık sinema açılıyor	
			Giresun bahçe sineması açılıyor	
	Atatürk heykeli	442		
	Yeni posta binası açıldı	444		
	Karadeniz'in en zengin ve işlek iskelesi: Giresun	446		
		448	Valimiz bir okuma yazma seferberliği başlattı	
	İlimize modern bir mezbahane yapılacak	451	Fındık Bayramı	
	Bir mendirek hak edemedik mi?	454		
	Hastane işimiz			
	İsmet Paşa ilkokulu tamir ediliyor	457	Kışık sinema açıldı	
		461	Halkevi temsilileri 'Himmetin oğlu'	
	Giresun'da ilk kübik bina postane	463		
1937				
		475	Satranç kulübü açılıyor	
	Atatürk heykeli	476	Halkevi gösteri kolunun meşkul çalışması	
	Lise istiyoruz	479		
		481	Halkevi gösteri kolu çalışmaları	
	Atatürk heykeli için 40 bin lira tahsil edildi	482		
		483	Kozanoğlu Piyesi 3 gece gösterildi	
		485	Gelecek sene fındık kongresi şehrimizde yapılacak	
		486	Yazlık sinema	
	Her tarafta hummalı yol çalışmaları	487	Yazlık sinema	
	Gemiler Çekeği'nde rihim	489	Müstakil Ressam ve Heykeltıraşlar Birliği sergi açmak için müraعات etti	
	Küçük Yalı	490		
	Her sene kalplerimizi delen bir duygu: Lise, lise..	492		
		495	Halkevi temsilileri: Canavar Açıkhava sahnesinde gösterilecek	
	Hastanesiz Giresun	496	Fındık Bayramı	
		496	Fındık Bayramı	

	14. Yıldönümünü kutlarken Gireson ve çevresinde bir yıl içinde yapılan işler Atatürk heykeli-Kıymetli Ressam Mahmud Cüda'nın iştiraki ile	508	Tiyatro geliyor
		513	Halkevi temsilcileri: Canavar
1938			
	Din abidelerimiz güzelliklerini kaybediyor	518	
		519	Ayşe Opereti ikinci defa temsil ediliyor Ar Sunar Tiyatro Heyeti
		520	Halkevi çalışmaları; edebi bir gece Konferans-Fındık İstasyonu Müdürü Hakkı Mahir İstanbul Opereti geliyor
		521	Balo "Yalnız Bir Kelime" Halkevi Gösteri Kolu bize unutulmaz saatler yaşattı İstanbul Opereti şehrimizde
	İç mahallelere kadar belediyeimizin imar faaliyeti	522	Tiyatro ve sahne Şair Can geldi Propaganda filmleri
	Hacı Miktat Camii hakkında Ortaokula bir pansiyon ihtiyacı vardır	523	Halkevlerinin yıldönümü, 24 Halkevi daha açılıyor Le Rosaire'in Temsilî münasebetiyle bir sanat gecesi yaşadık
		525	Konferans-Bahriye Aliyaver Gökdeniz Fındık filmi
		526	Kızılay Balosu Model Uçak Kursu
	Modern hastane ve ilkökul yapılrken Sokaklar çamurdan geçilmiyor Hastanenin temelleri atılırken Bir okul inşası eksiltmeye çıkarılırken Ah lise Yükselen eserler karşısında	527	Halkevinde konferans Şiir Orkestrası
		528	Balo Konferans/İktisad Vekaleti Koordinatörü Ali Çamlıca
		529	
		530	Valimizin riyasetinde Kızılay Balosu Büyük Sinan ihtifali
		531	Sinan'ın ölümünün 350. Yıldönümü
	Hastane ve mektep yapılırken	532	Kulüp gecesi, gençlerimiz için
		534	Konferans/İktisad Vekaleti Koordinatörü Ali Çamlıca
		535	
	Park açıldı. Bahçe sineması da açılıyor Kutlu gün hastanenin temel atma töreni yüzlerce halkın iştirakiyle yapıldı Yeni eserler/ Çıtlakkale Köprüsü Bazı yerler şehrin temizlik ve güzelliğini bozuyor	536	
		537	
		538	Sergi/Necati Bey İlkokulu
	Büyük ilkokulun temel atma töreni bugün yapılıyor	539	Halkevimiz temsil kolu faaliyet birdenbire durdu
	Cumhuriyet Meydanı Anıtı/Cumhuriyet Meydanı'nı süsleyecek bu anıtın bir an evvel yapılmasını dileriz	541	
	Köprülerimiz yapılıyor	544	
	Atatürk Anıtı'nın yeri	545	
		551	Güzel sanatlar ve halkın kulağı
		553	Dil Bayramı
		554	Balo gelecek haftaya eklendi
	Gireson'da eski tiyatro	555	Halkevi kitap sarayı Balo Tiyatro geliyor
	Gireson'da eski tiyatro Bir şehir kulübü ihtiyacı	556	22 kişilik büyük bir tiyatro heyeti geliyor.
	Şehir kulübü için duyduğumuz ihtiyaçlara halkevi cevap veriyor mu?	557	
	15 yıl içinde Gireson'da vücuda gelen hizmetler	558	
1939			
	On dershaneli modern okul Denizbank'tan iskelemizin tamirini istiyoruz Fındık bölgesi köylüleri: Birlik 60 bin liraya modern bir kırma fabrikası yaptırıyor İstihlak edilen binalar yıkılıyor Cumhuriyet Anıtı yapılıyor	567	Halkevi gösteri kolu faaliyete geçiyor
		568	Halkevi bu akşam ilk toplantısını konferans salonunda yapıyor
		569	Halkevi geceleri
		571	Halkevleri bayramda konferans salonunda büyük bir müsamerere verecek Halkevlerinin yıldönümü saat: 20 de
	Şehir işleri, elektrik tesisatını buharla işler makinelere tahvir edemez miyiz?	575	
	İskele parası Şehrin inarında el birliği, Valimiz Kalebayır' na bir otomobil yolu yaptırmaya karar verdi	582	

	Birliğin büyük kırma fabrikasının inşaatı başladı	583	Halkevinin semereli çalışmaları 19 Mayıs Gençlik Bayramı için büyük bir piyes hazırlanmakta Halkevinde "Hisseyi Şayı" nın temsili
	Fındık Fabrikası, Fındık Tarım Satış Kooperatifleri birliği tarafından yaptırılmakta olan bu güzel eserin temeli törenle atıldı. İmar işlerimiz ve gümrük binası meselesi Sinemaya dair	584 589 592	Halkevinde bir gençlik gecesi yapılıyor Halkevi çalışmaları, Cehennem Piyesi
	Modern ilkokul'un açılma töreni Cumhuriyet hükümetimizin Giresonumuza verdiği nimetlerden fındık istasyonu	593	Halkevimiz Gireson'a bir musiki muallimi kazandı
		597	Fındık Bayramı yaklaşıyor.
		598	Fındık Bayramı çok parlak oldu
		603	Dil inkılabımızın yıl dönümü münasebeti ile halkevinde tören yapıldı
		607	Halkevi çalışmaları Köy Enstitüleri kurulu
		612	Halk odaları açılıyor
		614	Halkevinde Akif Gecesi Halkevi temsil çalışmaları: Tırtırlar Aksu Dergisi Yılbaşı Balosu
	Zelzelelerin müthiş zayıfatı/şehrimizin en güzel binaları hasara uğradı Yıkılan ve hasara uğrayan binalar	615	
1940			
	Bozulan büyük binalara dair Sahil yollarında köprüler himmet istiyor Okul binalarımız Çınarlar Cami	617	
	Eski eserlere hürmet edelim. İlk ve ortaokulların kapalı olmasına artık tahammül edilemiyor İlkokulların bir kısmı açıldı Ortaokulun açılma meselesi	618 619	
	Ortaokul salı günü açılıyor	621	Halkevlerinin yıldönümü merasimi Halkevinde konferans
	Nafia Vekaleti tarafından yapılacak köprüler	622	Çocuk Tiyatrosu Büyük bir eser, halkevi
	Spor alanı istiyoruz Parkı tanzim edelim	623 624 625	Şehrimiz halkevinde de samimimi ve manalı bir tören yapıldı Aksu'nun ikinci sayısı çıktı Halkevi çalışmaları Kulüp geceleri
	Belediyemizin çalışmaları, Çınarlar'dan sonra Vali Konağı'na giden yol açılıyor Bekir Paşa ve Sinema caddelerinin yaya kaldırımları Modern Fındık Kırma fabrikasının açılma töreni	627 628 629 632	Kütüphanemiz olan halkevine kitap hediye edelim Balo Halkevinde aile toplantısı Halkevimizin temsil kolu, ikişer temsil vermek üzere Rize ve Trabzon'a gitti Şehir bandosunun vereceği konser Balo
	Hükümet Konağı tamir edildi Pazar mahalleri böyle mi olmalı? Vali Konağı'na giden yol yapıldı Kışla tamir edildi	633 635 636 637	Halkevinde nota ve keman dersi Hidrellezde neler gördüm Aksu Dergisi Aksu Panayırı Mayıs Yedisi şenlikleri Halkevi temsil kolu "Kör" piyesini temsil ediyor
	Şehrimizde 300 kişilik bir cezaevi yapılıyor	638 642 644 646 647 648	Konferans/Bay Saffet Tunay Halk konferansları veriliyor Halkevinde Lozan günü Halkevinde gençler bir gece hazırlıyor Halkevi ve gençlik Halkevinde Gençlik Gecesi
	Vilayet işleri, Valimizin gazetemize beyanatı İskelemiz tamir ediliyor	649 650 653 654 656 657	Can Akenin geldi Ordu evinde yapılan Garden Parti Milli Şair Behçet Kemal Çağlar Akşam Kız Sanat Okulu ihtiyacımız Halkevi temsili
	Şehrimizde bir "Yerli Malları Pazarı" açılacak	658 662 664 665	Büyük bayramımızın 17. yıldönümü büyük tezahurat içinde kutlandı Resmi balo ve Halkevi müsamereleri Konferans/Burhan Gökdemir Yılbaşı Balosu Halkevinde Namık Kemal Gecesi Halkevi gençleri müsamerelere hazırlıyor

Gösterilen Olarak İdeoloji: Yeşilgiresun Gazetesi'nde Anlam

Araştırmaya konu edilen dönemde Yeşilgiresun Gazetesi'nde yer alan kentten mekansal ve kültürel gelişimine ilişkin haberlerin büyük çoğunluğu kentte olup bitene ilişkin bilgi vermenin ötesinde Cumhuriyet ideolojisinin öngördüğü düzeni halka sunmaktadır. Bu bakış açısıyla haber başlıklarının ardındaki anlamlar ideoloji ekseninde irdelenmiştir. Cumhuriyet ideolojisinin modern bir ulus kimliği yaratmak, kültürel özüne bağlı ancak ekonomik anlamda bağımsız, pozitivist bilimin üstünlüğüne inanan bir düzen oluşturma amacıyla belirlediği hedeflerin yansımaları olan ideolojik anlamlar açığa çıkarılmaya çalışılmıştır (Tablo 2). Sonrasında, bu anlamların Giresun kent mekanını ne ölçüde etkilediği, hangi mekansal gelişimin ya da kültürel etkinliklerin hangi yıllarda etkili olduğu, mekansal müdahalelerin ve kültürel faaliyetlerin hangi yıllarda dengeli bir dağılım gösterdiği dikkate alınarak Cumhuriyet ideolojisinin kent mekanındaki izleri tartışılmıştır. Son olarak, mekan/kültür haberlerinin benzerlikleri ve çeşitlilikleri ekseninde ideolojinin zamansal değişimleri anlamsal çıkarımları üzerinden anlatılmıştır (Tablo 3).

Tablo 2. Yeşilgiresun'da mekan/kültür haberlerinin ideolojik anlamlar

	İDEOLOJİK ANLAM/MEKAN	İDEOLOJİK ANLAM/KÜLTÜR
1930	İktisadi kalkınma (187/1.197.199.201/1) Modern/Güzel kent yaklaşımı (182.187/2.187/3.189. 190.195. 196. 205/1.205/2.208. 210/3. 214) Eğitimde modernleşme (188.191/2.205/3) Ulaşımında modernleşme (198.211) Modern/Sağlıklı kent yaklaşımı (201.204. 210/2.220) Yerel kalkınma (212)	Toplumsal dönüşümü (182/1.184.185.186/1) Halkın Eğitimi/Pozitivist bilimin üstünlüğü (182/2.186/2.187.188.189. 190/1,190/2.194.195.197/1.200.201) Toplumsal birlik/Ulusal kimlik (197/2.198.203) Yeni bir yaşamın göstergeleri (193.204.205.208.215)
1931	Modern işlevler ve mekansal çeşitlilik (222)	Yeni bir yaşamın göstergeleri (224)
1932	İktisadi kalkınma (246.254.258.266/1.266/2) Modern kent yaşamı (227.228.272/1.264) Eğitimde modernleşme (258/2) Ulaşımında modernleşme (251) Modern/Sağlıklı kent yaklaşımı (269) Yerel kalkınma (234.241) Modern sosyal yaşam düzeni (272/2)	Toplumsal dönüşümü (234.236.257/2.259/1.261.264.265.268/1.272/2.272/3) Halkın Eğitimi/Pozitivist bilimin üstünlüğü(248/1.248/3.249/1.249/2.250. 257/1.259/2.260.262.266/1.266/2.269/1,269/2.272/1) Yeni bir yaşamın göstergeleri (248/2.263.266/3.268/2.270) Millileşme/Millî kültür (269)
1933	İktisadi kalkınma (292.315.316/2) Modern/Sağlıklı kent yaklaşımı(289. 300.306/2.316/3.317) Modern/Güzel kent yaklaşımı(276.285/1.300/2.310) Eğitimde modernleşme (297/2.303/3.306/1) Ulaşımında modernleşme (311) Sağlıkta modernleşme (280.281/1.281/2.282/1.282/2.284.285/2.286. 290. 297/2.320) Kollektif temsili ideoloji (311/2.316) Devletin kimlik inşası (311)	Toplumsal dönüşüm (289/1.295) Halkın Eğitimi/Pozitivist bilimin üstünlüğü (276.277.282/1.282/2.286. 289/2. 290.291.296.297.311.320) Yeni bir yaşamın göstergeleri (295.312.315.316/1.312/2.316/3.318) Toplumsal birlik/Ulusal kimlik (305.307) Millileşme/Millî kültür (303)
1934	İktisadi kalkınma (321.331) Modern/Güzel kent yaklaşımı (329/3) Modern/Sağlıklı kent yaklaşımı (322.329/1.329/2.345/2) Eğitimde modernleşme (323) Ulaşımında modernleşme (331.334.338/2.344/2.345) Sağlıkta modernleşme (321/2.337/1.337/2.338.339.343.344) Yerel kalkınma (353) Devletin kimlik inşası (348)	Toplumsal dönüşüm (322/2.325.331/1.334/2.338.339/2.340) Halkın Eğitimi/Pozitivist bilimin üstünlüğü (321.323.327/2.332.335/1. 335/2.335/3.337/1.353) Yeni bir yaşamın göstergeleri (322/1.331/2.327/1.337/2.352) Toplumsal birlik/Ulusal kimlik (334/1.349.351) Millileşme/Millî kültür (321/2.336)

1935	İktisadi kalkınma (417) Modern/Güzel kent yaklaşımı(413/2.414/1.414/2.415) Eğitimde modernleşme (413/1.415) Ulaşımında modernleşme (412) Modern sosyal yaşam düzeni (413/3)	Toplumsal dönüşüm (417) Halkın Eğitimi/Pozitivist bilimin üstünlüğü (418)
1936	İktisadi kalkınma (446) Modern/Güzel kent yaklaşımı (421/2.435) Modern/Sağlıklı kent yaklaşımı(451) Eğitimde modernleşme (421.424.430.454/3) Ulaşımında modernleşme (454) Sağlıkta modernleşme (426.427.428/2.441.454/2) Modern işlevler ve mekansal çeşitlilik (422/1.436.444.463) Kollektif temsili ideoloji (442) Devletin kimlik inşası(422)	Toplumsal dönüşüm (419.423) Halkın Eğitimi/Pozitivist bilimin üstünlüğü (421/1.426.430.448) Yeni bir yaşamın göstergeleri (421/2.441.457.461) Toplumsal birlik/Ulusal kimlik (451)
1937	Modern/Güzel kent yaklaşımı (490) Eğitimde modernleşme (476.492) Ulaşımında modernleşme (487.489) Sağlıkta modernleşme (496) Kollektif temsili ideoloji (476.482.508/2) Devletin kimlik inşası (508)	Halkın Eğitimi/Pozitivist bilimin üstünlüğü (475.485) Yeni bir yaşamın göstergeleri (476.481.483.486.487.489.495.508.513) Toplumsal birlik/Ulusal kimlik (496)
1938	Modern/Güzel kent yaklaşımı (518.523) Eğitimde modernleşme (523/2.527/1.528/2.539) Sağlıkta modernleşme (527/1.528/2.528/2.536/1) Ulaşımında modernleşme (536/2.544) Modern/Sağlıklı kent yaklaşımı (522.527.537) Modern sosyal yaşam düzeni (535.556/1.557) Kollektif temsili ideoloji (541.545) Devletin kimlik inşası (558)	Toplumsal dönüşüm (521/1.526/1.528/1.530/1.532.554.555/2) Halkın Eğitimi/Pozitivist bilimin üstünlüğü (520/2.523/1.525/1.526/2.527/1.528/2.534.539.555/1) Yeni bir yaşamın göstergeleri (519.520/1.520/3.521/2.521/3.522.523/2.525/2.527/2.538.551.555/3.556/2) Toplumsal birlik/Ulusal kimlik (530/2.531) Millileşme/Millî kültür (553)
1939	İktisadi kalkınma (568/2.582/1.593/1) Eğitimde modernleşme (568/1.607) Modern/Sağlıklı kent yaklaşımı (582/2) Modern/Güzel kent anlayışı (569/1.615/1.615/2) Yerel kalkınma (568/3.575.584.592.607/2) Modern sosyal yaşam düzeni (593/2) Kollektif temsili ideoloji (569/2) Devletin kimlik inşası (607)	Toplumsal dönüşüm (569.614/4) Halkın Eğitimi/Pozitivist bilimin üstünlüğü (567.568.571.583/1.607.614/1) Yeni yaşamın göstergeleri (583/2.583/3.584.589.593.614/2) Toplumsal birlik/Ulusal kimlik (597.598.607) Millileşme/Millî kültür (603.612.614/3)
1940	İktisadi kalkınma (656) Ulaşımında modernleşme (617/2.624) Eğitimde modernleşme (617/3.619/1.619/2) Modern/ Sosyal yaşam düzeni (627/1) Modern/Güzel kent yaklaşımı (617.617/4.618.627/2.633.636.638) Yerel kalkınma (635.637/1) Devletin kimlik inşası (649.654)	Toplumsal dönüşüm (623.625/2.628/1.632.650/1.658/2.664/1.665) Halkın Eğitimi/Pozitivist bilimin üstünlüğü (621.622/2.625/2.627.628/2.629.633/1.638.642.644.646.647.648.653.657.662.664/2) Yeni bir yaşamın göstergeleri (622.635/2.637.649.650/2.) Toplumsal birlik/Ulusal kimlik (633.636.658/1) Millileşme/Millî kültür (624.635/1.635/1)

Modern, güzel kent yaklaşımı; Anadolu kentlerinde Cumhuriyet'in modern kentler oluşturma idealleri paralelinde tüm kentin planlanmasına yönelik sürdürülen planlama çalışmalarını "güzel kent" anlayışı şekillendirmiştir (Tekeli, 1998, s.3). Bu kapsamla pek çok kentin gelişimini yönlendirecek şehir haritaları hazırlanmıştır. Giresun için de bir harita hazırlanmış, ancak çok kapsamlı değişikliklere yer verilmemiştir. Kentin bütününe kapsayacak bu haritanın hazırlanması gazetede önemli ve sevindirici bir gelişme olarak anlatılmıştır. Haritanın Giresun'un modern bir görünüm kazanmasının anahtarı olarak görüldüğü, kentin planlı gelişimini denetleyecek ve modernleşmenin sürdürülmesini sağlayacak bir araç olarak önemsendiği haberler üzerinden okunabilmektedir. Temizliğin ve düzenin yanı sıra güzelliğin ve modern

kültürün temsili olarak görülen kentlerde eski yapıların onarılması, iskan işleri, parkların düzenlenmesi, kaldırımların yeşillendirilmesi, camilerin tadilatı ve özellikle harap durumdaki mimari yapıların iyileştirilmesi konularındaki haberler hemen her yıl Yeşilgiresun Gazetesi'ne konu edilmiştir. Dönemin zorlu ekonomik koşullarının da etkisiyle bu yıllarda mekansal haberlerin büyük çoğunluğu yeni mimari yapıların inşasından çok var olanların düzenlenmesi ve kentin genel görünümünün güzelleştirilmesi odaklıdır. Gazetede "Güzelleşen Giresun" başlığıyla kaleme alınan haberler kentin çehresinin değişmesinden duyulan memnuniyetin göstergesidir. Ancak 1938-1940 aralığındaki mekan haberlerinin büyük bir bölümü 1938 Erzincan depreminin kentte yarattığı tahribat, hasar görmüş ya da yıkılmış yapılar üzerinedir. Bu haberler aslında gerek konumu gerekse mimari, mekansal ve işlevsel özellikleri ile Cumhuriyet'in sembolik yapılarından birisi olarak 1949'da inşa edilecek Giresun Belediyesi Hizmet Binası'nın inşasına zemin hazırlayacak haberlerin başlangıcını işaretler. Aynı zamanda bugün Giresun Üniversitesi Rektörlük Binası olarak kullanılan ve 19. yüzyıl Osmanlı modernleşmesinin kentteki temsillerinden sayılan Hükümet Konağı'nın ve Askeri kışlanın tamirine ilişkin haberler; güzel kent anlayışının yansımalarıdır.

Modern, sağlıklı kent yaklaşımı; Savaş sonrası Anadolu kentlerinin genelinde olduğu gibi Giresun'da da yollar bakımsız, alt yapı hizmetleri yetersizdir. Söz konusu yıllarda Bilgin'in (1998, s.257) belirttiği gibi ulaşımın, pis ve temiz suyun, elektriğin, haberin, bilginin kesintisiz dolaşımını sağlayacak bir sirkülasyon şebekesinin oluşturulması modern mimarlık ve kentleşme girişimlerinin temel konulardan birisi olmuştur. Cumhuriyet'in ilanının ardından, özellikle araştırma aralığının ilk yıllarındaki mekan haberlerinin modern yaşama uygun sağlık koşullarının sağlanması, temel mekansal gereksinimlerin karşılanması, kent içi-kent dışı yolların iyileştirilmesi ve düzenlenmesine ilişkin oldukları izlenmiştir. Yeşilgiresun Gazetesi'ndeki bu haberlerin bir bölümü halkın talep ve ihtiyaçlarını eleştirel bir dille gündeme taşırken bir bölümü kent içindeki yolların parke döşenmesi, tadilatı; parkların ıslah edilmesi gibi belediye odaklı alt yapı çalışmalarını konu edilmiştir.

Modern, sosyal yaşam düzeni, Cumhuriyet dönemi parkları kentlilik bilincini ve kültürünü pekiştiren, modern sosyal yaşam düzenini sunan mekanlar olarak önemsenmiş ve kent imgesi şeklinde konumlanmıştır. Yeşilgiresun'da mevcut parkların güzelleştirilmesi, eksikliklerinin giderilmesi ve yenilerinin açılması (Şekil 2) modern, güzel kent anlayışının mekansal ifadesi olurken aynı zamanda yeni bir sosyal yaşam düzenini örneklemektedir. Gazetede 1935, 1940 yıllarında bir spor sahası ihtiyacına, 1938'de tiyatrunun

mekansal durumuna, 1940'da Taşbaşı Parkı'nda kurulan açık sinemaya ilişkin haberler, kentte oluşturulması amaçlanan modern, sosyal yaşamın izlerini taşımaktadır. 1932'de bakımsızlığı nedeniyle gazeteye konu olmuş tenis bahçesinin korunması gerekliliği yönündeki haberler hem kentteki sosyal yaşam düzeninin hem de Osmanlı'nın son döneminde başlamış modernleşme öyküsünün göstergeleridir.

Şekil 2. Taşbaşı Parkı (Kaynak: Işık ve Dervişoğlu, 2011, s.127)

Eğitimde modernleşme; Althusser'in belirttiği gibi, okullar hakim ideolojik aygıtların en önemli göstergelerinden birisidir (Althusser, 2016, s.36). Bu bakışla, işleyen bir eğitim sisteminin oluşturulması, okuma yazma oranının artırılması ve kırsaldan kente Anadolu'nun eğitim yapılarıyla donatılması ideolojinin bütüncül modernleşme yaklaşımının ilk adımı olarak görülmüş ve önemsenmiştir. Bu nedenle çalışmanın odaklandığı on yıllık dönemin her yılında eğitimde modernleşmeye ilişkin haberlerin yer aldığı izlenmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında değişen eğitim sisteminin ihtiyaç duyduğu yapılar diğer kentlerle benzer şekilde emval-i metruke binaları ile karşılanmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla bu yıllardaki haberlerde çoğunlukla mevcut okulların - Gazipaşa, Yeşil Giresun, İsmetpaşa- mekansal gereksinimleri ya da tadilatı konu edilmiştir. Bu müdahaleler ideolojik bakışla övülürken geçen süreçte bir lise binasının kentte inşa edilmemesi sıklıkla tekrar edilmiş, çocukların farklı kentlere yatılı gitme zorunlulukları eleştirilmiştir. Çalışma kapsamında incelenen yıllarda gazetede "Her sene kalplerimizi delen duygu: lise, lise,

lise” şeklindeki haberlerin sürekli devam etmesi geçen süreçte sorunun çözülememiş olduğunu göstermektedir. 1939’da “On dershaneli modern okul” şeklindeki haber başlığı bugün “Cumhuriyet İlkokulu” olarak bilinen “Yeni Okul” un inşasını haber vermektedir. Gazetede modern mimarinin kentteki ilk temsilieri arasında yer alan okulun inşası büyük bir coşkuyla duyurulmuş, yapının inşa süreci ve açılış haberleri eğitimde modernleşmenin göstergeleri olarak vurgulanmıştır.

Sağlıkta modernleşme; Yeşilgiresun’da 1930’ dan 1940’ a sıklıkla tekrar edilen mekan haberlerinin başında kentin bir hastane yapısına duyduğu ihtiyacın, bir hastane krokisinin ve inşa sürecinin konu edildiği haberler gelmektedir. Çınarlar Mahallesi’ndeki Jandarma Mektebi’nin arka sokaklarından birinde yer alan ve kentin tek hastanesine -Memleket Hastanesi- alternatif yeni ve modern bir hastane ihtiyacını konu alan haberlerin 1938’de karşılık bulunduğu ve hastanenin temellerinin atıldığı görülmektedir. Bu süreçte mevcut hastanenin ihtiyacı karşılayamadığına ve yeni bir hastane gerekliliğine yönelik haberler güçlü bir gündem yaratmıştır. “Kutlu Gün: Hastanenin temel atma töreni yüzlerce halkın iştiraki ile yapıldı” şeklinde habere konu olan hastane binası uzun yıllar kentte Doğum Hastanesi olarak kullanılan yapıdır. Hastane ihtiyacı haberlerinin gazetedeki sürekliliği kentte sağlık koşullarının iyileştirilmesi çabasını, halk sağlığının devlet meselesi olarak görüldüğünü ve merkezi otoritenin kentteki ihtiyacı karşılamaya yönelik önceliğini göstermesi açısından önemlidir.

Ulaşımında modernleşme; Cumhuriyetin kurulmasıyla ulaştırma konusu çok yönlü şekilde ele alınmış, önceliğin demiryolu ulaşımına verilmesine karşın denizyolu olanaklarının geliştirilmesine ve karayollarının iyileştirilmesine çalışılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Yol Kanunu çıkarılmış, Nafia Vekaleti bünyesinde Şose ve Köprüler Reisliği tarafından inşa çalışmaları yürütülmüştür. Bu kapsamda kent içindeki yolların iyileştirilmesi ve düzenlenmesi modern, sağlıklı bir kentin gerekliliği olarak görülmüş, küçük ölçekli olsa da inşa faaliyetleri gazetede haber olmuştur. Gazetenin hemen her yılında sahil yollarının ve köprülerin tadilatına, açılan yeni yollara ve köprülere ilişkin haberlere rastlanır. Kentin ticari olarak kalkınmasında ve ulaşılabilirliğinin artmasında etkili olacak mevcut rıhtımın yeni bir limana dönüştürülmesi, eksiklerinin giderilmesi, önüne bir dalgakıran inşa edilmesi haberleri aynı eksende okunabilir. Bu bakışla ulaşımında modernleşme iktisadi kalkınmanın da öncüsü olarak kabul edilmelidir. Dolayısıyla Yeşilgiresun’daki rıhtım ve liman haberleri hem iktisadi kalkınmanın hem de ulaşımında modernleşmenin ideolojik göstergeleridir.

Toplumsal dönüşüm; Cumhuriyet ideolojisinin hedeflediği toplumsal dönüşümün sağlanması amacıyla Anadolu kentleri, öncesinde görülmemiş uygulamalara sahne olmuştur. Yeşilgiresun Gazetesi'nin 1930'dan 1940'a kadar ki kimi sayılarında; kentte düzenlenen Yılbaşı Balosu, Tayyare Balosu, Cumhuriyet Balosu, Çocuk Balosu ve müsamere gibi etkinlikler kadınların ve erkeklerin modern, şık kıyafetlerle bir arada bulunduğu, kolektif ve seküler bir toplum düzeninin örnekleri olarak konu edilmiştir. Gazetede haberler kronolojik olarak incelendiğinde büyük bir coşkuyla kutlanan bu etkinliklerin belli bir rutin içerisinde tekrar ettiği anlaşılmaktadır. Bu etkinlikler dışında "Garden Parti" adıyla Küçükyalı Parkı'nda (Şekil 3) düzenlenen toplantı ve kutlamalar modern yaşamın göstergeleri kabul edilmiş, İngilizce anlamı ile gazetede sunulmuştur. Modern yaşam ritüelleri olarak kent yaşamını yönlendiren batı kökenli bu etkinlikler çoğunlukla halkevinin desteğinde gerçekleştirilmiş ve gazetede olumlu bir bakışla kaleme alınmıştır. Öte yandan kültür ve sanat etkinliklerinin yıldan yıla artması şehir kulübü ihtiyacının gündeme getirmiş ve bu konu gazetede sıklıkla vurgulanmıştır.

Şekil 3. Küçükyalı Parkı (Kaynak: Işık ve Dervişoğlu, 2011, s.119)

Kolektif temsili ideoloji; Cumhuriyet'in ilanıyla devletin kendine ait yeni bir kolektif kimlik oluşturma ihtiyacı doğmuştur. Kolektif kimlik Cumhuriyet'in farklılığını ortaya koymakta ve aidiyet, bilinç, duygu ve tekilliğini yansıtmaktadır. Bu kapsamda, merkezden periferiye Anadolu kentlerinde

kolektif ve temsili bir kimlik yaratmanın aracı olarak Atatürk heykelleri, meydanlar ve anıtlar inşa edilmiştir. Bu nedenle 1936, 1937, 1938 yıllarında gazetede yer alan, kentte bir Atatürk heykeli inşasının planlandığı yönündeki haberler kolektif ve temsili ideolojinin göstergeleri olarak kabul edilebilir. Cumhuriyet kutlamalarının ve törenlerinin düzenlendiği, başlangıçta Osman Ağa Meydanı olarak bilinen sonrasında Cumhuriyet Meydanı olarak düzenlenen alana ilişkin haberler sıklıkla gazeteye konu edilmiştir (Şekil 4). Cumhuriyet Meydanı inşasını takip eden yıllarda toplumsal biraradalık sağlayan sembolik mekanlardan birisi olarak varlık göstermiş, ideolojik anlamını ve gücünü yıldan yıla pekiştirmiştir. İdeolojinin kentteki tanıklarından 10. Yıl Anıtı, Cumhuriyetin ilanının 10. yılı anısına inşa edilmiştir. Cumhuriyet Meydanı içerisinde görece yüksek bir alanda konumlandırılan anıt, meydandaki varlığı ile iktidarın ideolojik söylemini ve gücünü sembolize etmiştir.

Şekil 4. Cumhuriyet Meydanı ve 10.yıl Anıtı (Kaynak: Işık ve Dervişoğlu, 2011, s.227)

Millileşme/Milli Kültür, Cumhuriyet modernleşmesinde dil inkılabının özel bir yeri bulunur. İdealize edilen toplumsal kimliğin yerleşmesinde, millileşmenin sağlanmasında özgün ve sadeleştirilmiş milli bir dilin önemi vurgulanmış (Yıldırım, 2018, s.321), bunun güçlendirilmesi amacıyla ulusal ölçekte Dil Bayramı kutlanmaya başlanmıştır. Yeşilgiresun'da da bir modernleşme ve millileşme hareketi olarak kentteki Dil Bayramı kutlamalarına vurgu yapıldığı izlenir. Giresun halkevi tarafından 1933'te yayımlanmaya başlanan Aksu Dergisi hem içeriği hemde kullandığı akıcı Türkçe ile yerel

kültüre vurgu yaparak halka modernini anlatmıştır. Aksu Dergisi'nin ve Dil Bayramı'nın kentteki kültürel hayatı besleyerek ortak bir hafıza oluşturduğu ve milli kültüre katkı sağladığı söylenebilir. Bu anlamda yerele vurgu yapan içeriğiyle Aksu Dergisi, modern-kentli bilincini geliştiren bir araç olarak uzun yıllar yayın hayatını sürdürmüştür.

Toplumsal birlik/Ulusal kimlik; Cumhuriyet ideolojisinde ulusçuluk, belirli sınırlar içerisinde kültür ve kader birliği yaşayan insanları kapsayarak "millet olma"yı pekiştirmiştir (Yıldırım, 2018, s.318). Toplumsal birlik ve ulusal kimlik oluşturma çabası Cumhuriyet'in hedeflerinden biri olarak kabul edilirken kentlileri bir araya getiren ve ulus olma bilincini aşıl原因an gerek ulusal gerekse yerel ölçekli kutlamalar ve bayramlar büyük bir coşkuyla kutlanmıştır. Mayıs Yedisi, Hıdırellez ve ilk kez 1933'de düzenlenen Fındık Bayramı (Şekil 5) kentte gerçekleştirilen yerel kutlamalardır. Fındık Bayramı fındığın sadece tarımsal bir ürün olarak iktisadi öneminin ötesinde kültürel hayattaki anlamını ve değerini göstermesi açısından kentli tarafından önemsenmiş ve coşkuyla karşılanmıştır. Yeşilgiresun'da periyodik olarak sürdürülen kutlamalara ilişkin övgü dolu haberlere sıklıkla yer verilmiştir.

Şekil 5. Fındık Bayramı kutlamaları (H. Gazi Menteşoğlu, t.y)

Modern işlevler ve mekansal çeşitlilik; Cumhuriyetin ilanı ile kentte başlayan dönüşüm, kentsel mekanın yenilenmesinin yanı sıra mekansal eksikliklerin tamamlanmasını içeren çalışmalara zemin hazırlar. Yeşilgiresun'da kamu yapıları dışındaki işlevlerin gerektirdiği yapılara duyulan ihtiyaç ve inşa haberleri, kentteki modernleşme deneyiminin bir parçasıdır. Modern

kentlerin işlevsel çeşitliliği içerisinde yer alan ve gelişen ticari faaliyetleri destekleyici bir Evkaf Otel'i'nin kente kazandırılması haberleri bu kapsamda değerlendirilebilir. Bir kamu yapısı olmasına karşın postane binası kentteki mekansal çeşitliliğin bir diğer yapısıdır. Bu yapının hem inşası hem de "Giresun'da ilk kübik bina: postane" şeklinde habere konu oluş biçimi dönemin mimari eğilimlerinin kentteki yansımaları göstermesi açısından önemlidir. "Kübik mimari" tanımlaması, dönemin modernlik kültürünün biçimsel önyargılarının bir göstergesidir (Bozdoğan, 2008, s.74) ve postane binasının modern mimari özelliklerini vurgular (Şekil 6). Aynı şekilde inşası planlanan mezbahanenin "modern bir mezbahane" başlığı ile sunulması hem kentte modern işlevlere duyulan ihtiyacın hem de sağlıklı kent anlayışının Yeşilgiresun gazetesindeki yansıması olarak değerlendirilebilir.

Şekil 6. Yeşilgiresun'da postane binası inşa haberi (Yeşilgiresun Gazetesi Arşivi, 1936)

İktisadi kalkınma; Devletin iktisadi kalkınma hedefi gazete haberlerinde sunulan bir diğer ideolojik yaklaşımdır. Yeşilgiresun'da tarımsal bir ürün olarak fındık üreticilerini destekleyecek, bölgesel işbirlikli bir Fındık Bankası'nın kurulmasına ilişkin haberlerin iktisadi kalkınmanın kentteki yansımaları olarak okunması mümkündür. Bu kapsamda 1930'da Tuğla Fabrikası'nın inşasına, 1935'te yeni bir Gümrük binasının gerekliliğine ve bir is-

kelenin inşa edileceğine ilişkin gazetede yer alan haberler kentte ticari faaliyetlerin arttığını göstermektedir. Yeşilgiresun'da kentteki mekansal eksikliklere ilişkin, özellikle sağlık, eğitim hizmetlerini ve ticari faaliyetleri etkileyecek haberler eleştirel bir dille yinelenmiştir. Bu süreklilik içerisinde önce iskelenin, sonra rıhtımın iyileştirilmesine ve en nihayetinde bir liman ihtiyacına yönelik haberler kentteki iktisadi kalkınmanın göstergeleridir. Konunun halk tarafından ne kadar önemsendiği gazetede yer alan "Bir mendirek bile hak etmedik mi?" şeklindeki eleştirel söylemle desteklenir.

Devletin kimlik inşası; Cumhuriyetin ilanının ardından Anadolu genelinde sürdürülen devletçi yaklaşım erken Cumhuriyet döneminde kentlerdeki inşa faaliyetlerini ivmelendiren en temel güçtür (Tekeli, Şeylan, 1978, s.78). Giresun'da Osmanlı'nın son çeyreğinde başlayan modernleşme deneyimi mimari ve kentsel mekanın değişimini, yenilenmesini ya da eksikliklerinin tamamlanmasını içeren bir dizi uygulama ile devam ettirilmiştir. Bunların tamamı devlet tarafından halka büyük bir coşkuyla sunulurken Yeşilgiresun Gazetesinde de aynı övgü ve memnuniyetle konu edilmiştir. 1933'de "On senelik Cumhuriyet devrinde Giresun", 1938'de "Yükselen eserler karşısında" ve "15 yıl içinde Giresun'da vücuda gelen hizmetler" şeklindeki haberler Cumhuriyet'in kent mekanındaki ideolojik varlığını yüceltmıştır. Yeşilgiresun'da eğitim yapıları, hastane, postane, cezaevi ya da yolların inşası ve iyileştirilmesi yönündeki her türlü imar faaliyeti ve belediyeçilik hizmeti kentin kazandığı modern çehrenin parçalarıdır.

Yerel kalkınma; Cumhuriyet modernleşmesi yerel gerçekliklerle karşılaşarak çok katmanlı bir görünüm kazanmış ve yeni bazı modeller üzerinden devlet eliyle yaşama geçirilmiştir (Aritan, 2008, s.49-56; Bozdoğan, 2002, s.114-121). Tarımsal üretimin artması ve ürünlerin katma değerlerinin artırılması amacıyla kurulan kooperatifler bu modellerin bir örneğidir. Bu kapsamda 1938'de kurulan Fiskobirlik kentin iktisadi ve mekansal gelişiminin destekçisi olmuştur. 1939'da gazetede inşası konu edilen fındık laboratuvarı (Şekil 7) ve kent merkezinde Fiskobirlik tarafından inşa edilen 1. Nolu Fındık Kıрма Fabrikası (Şekil 8) yerel kalkınma hedefinin desteklendiğini ve önemsendiğini göstermektedir. Gerek Ziraat Nezareti (Bakanlığı'na) bünyesinde kurulan Fındık Araştırma İstasyonu'nun gerekse Fiskobirlik bünyesinde kurulan Fındık Kıрма Fabrikası'nın gazete haberlerine konu olması, halkın temel geçim kaynağı olarak fındığa verdiği önemi ve yerel kalkınmanın aracı olarak kabul ettiğini gösterir. Zamanla sermayesini ve etkinlik alanını büyüterek bölgesel bir üretici birliğine dönüşen kooperatifin ilk

büyük fabrika yapısı olarak 1. Nolu Fındık Kırma Fabrikası ve Fındık Laboratuvarı, öncü olma özellikleriyle kentin kolektif belleğindeki yerini korumaktadır (Demirkan, Karabrahimoğlu, s.872)

Şekil 7. Fındık Laboratuvarı (Fındık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, t.y)

Şekil 8. 1.Nolu Fındık Kırma Fabrikası (H. Gazi Menteşoğlu, t.y)

Yeni yaşamın göstergeleri; Cumhuriyetin öngördüğü modern yaşam düzenini halka sunan ve anlatan ideolojik birer araç olarak kültürel faaliyetlerinin tamamı desteklenmiş, etkinliklerini artırarak sürdürülmeleri sağlanmıştır. Bu kapsamla kültürel etkinliklerin sıkça Yeşilgiresun'da konu edildiği izlenmektedir. Haberler, kentte gerçekleştirilen sinema gösterimleri, tiyatro toplulukları, sergilerin zamanla arttığını ve nitelik olarak

çeşitlendiğini gösterir. Kentin yerel kaynakları ile düzenlenen kültürel etkinlikler belli bir süreklilik içerisinde devam ettirilmiş, etkinliklere ilişkin haberlere gazetenin hemen her sayısında periyodik olarak yer verilmiştir. Ayşe Opereti, İstanbul Opereti ya da Sümer Orkestrası (Şekil 9) gibi merkezi temsil eden İstanbul-Ankara kökenli etkinlikler de övgüyle gazeteye haber olmuştur. Ayrıca gazetede yer alan şehir kulübüne ve çocuk tiyatrosuna ilişkin haberler, halkevleri dışında bir kültür mekanı ve etkinlik alanı arayışını yansıtmaktadır.

Şekil 9. Giresun'da Sümer Orkestrası (1938) (Işık ve Dervişoğlu, 2011, s.417)

Son olarak, haberlerin 1930-1940 aralığında yıldan yıla gazetede dağılımı değerlendirildiğinde (Tablo 3) modern, güzel ve sağlıklı bir kent oluşturma, ulaşımda modernleşmeyi sağlama, hem mekansal hem de sistemsel olarak eğitimde modernleşmeyi sağlama ideallerine ilişkin haberlerin hemen hemen her sayıda yer aldığı açıkça izlenebilmektedir. Kentin imarından ve halkın eğitiminden sonra önem verilen bir diğer konu halkın sağlığı olmuştur. Sağlıkta modernleşme ideolojisinin kent mekanındaki yansımaları özellikle 1933-1938 yılları arasında yoğunlaşmıştır. Yeşilgiresun'a göre 1932-1940 yılları ulusal ölçekli iktisadi kalkınmanın desteklediği yıllardır. Ancak yerel kalkınma hedefleri her zaman kent gündemindeki yerini korumasına karşın belli aralıklar ile gazeteye konu olmuştur. Kolektif bir kimliğin inşası amacıyla gerçekleştirilen uygulamalar ve devletin kentteki kamu yatırımları 1936 sonrasında yoğunlaşmaktadır. Buna karşın tüm yıllarda gazetede kentin kültür hayatıyla ilgili haberler periyodik olarak yer almakta; toplumsal

dönüşüm, halkın eğitimi ve pozitivist bilimin üstünlüğünü sağlamayı hedefleyen, yeni bir yaşam şeklini örnekleyen etkinlikler yoğunlaşmaktadır.

Tablo 3. Yeşilgiresun'da yıllara göre anlamsal çözümleme

	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
Modern/Güzel kent yaklaşımı											
Modern/Sağlıklı kent yaklaşımı											
Eğitimde modernleşme											
Ulaşımında modernleşme											
Sağlıkta modernleşme											
Yerel kalkınma											
Devletin kimlik inşası											
İktisadi kalkınma											
Modern sosyal yaşam düzeni											
Modern işlevler ve mekansal çeşitlilik											
Kollektif temsili ideoloji											
Devletin kimlik inşası											
Toplumsal dönüşüm											
Halkın Eğitimi/Positivist bilimin üstünlüğü											
Yeni bir yaşamın göstergeleri											
Toplumsal birlik/Ulusal kimlik											
Millileşme/Millî kültür											

Sonuç

Giresun kent mekanı, Cumhuriyet'in ilk yıllarında Anadolu'nun neredeyse tamamında temelde modern kent düzeni kurma amaçlı sosyal, mekansal ve ekonomi odaklı reformların etkisiyle biçimlenmiştir. Yeşilgiresun Gazetesi, kent bu ideolojik yönelimini destekleyecek bir yayın politikası sürdürürken haberler kimi zaman dönemin şartlarının sonucu olarak eleştirel bir söylemle sunulsa da çoğunlukla Cumhuriyet'in öngördüğü mekansal ve kültürel müdahaleler övgüyle anlatılmıştır. Bu anlamda Yeşilgiresun Gazetesi Anadolu'nun kıyı kentlerinden biri olan Giresun'da Cumhuriyet ideolojisi eksenli modernleşme deneyimini büyük bir tutarlılıkla anlatan kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Dolayısıyla Yeşilgiresun'un kendisi de modernist, yenilikçi bir temsiliye sahiptir. Gazetenin odağındaki haber başlıkları zamansal olarak farklılık barındırır da Cumhuriyet ideolojisinin modern yüzünü yansıtmaktadır. Yeşilgiresun'da yer alan mekan ve kültür haberleri; bir ulusun yeniden inşasını yönlendiren ideolojiyi ve bileşenlerini algılanabilir, kentteki izleri ise gözle görülebilir ve dokunulabilir kılmıştır.

Extended Abstract

Tracing the Republican Ideology in the City; Culture, Place and Meaning in Yeşilgiresun Newspaper

*

Özgür Demirkan

ORCID: 0000-0001-5430-1018

Selin Karaibrahimoğlu

ORCID: 0000-0002-0941-8185

Giresun, which gained the status of a province after the proclamation of the Republic, transformed gradually from a small Ottoman district that continued its development through agricultural production into a city where new structures such as banks, educational buildings, health institutions, parks and squares and new spatial arrangements began to take place as the object of the modern urban order and the Republic's ideology. During this period, the artistic and cultural activities carried out in the city supported the modernization experience in the city, and, in particular, the conferences, performances, cinema, and theater activities organized by the community centers became the means of internalizing and popularizing modern life. For this reason, it can be said that the ideology of modernization was realized in the city in a partnership with space and culture, and its continuity was ensured. This multifaceted partnership was effective in determining the method of the study. Thus, apart from studies that attempt to explain the Republican ideology by positioning it in the architectural literature of the central cities, periphery-oriented studies were also added to the city and history literature, thus enriching the understanding of the period.

The temporal focus of this study is the period 1930-40, which is accepted as the second period of Anatolian modernization in periodic evaluations that are frequently followed in studies on the modernization process in Anatolia. For Giresun, it is observed that this period gained importance as a period in which attempts were made to spread the Republican ideology, carries striking traces of human-oriented transformation, and ideological reversals were being followed. In this study which is built on two layers within this scope, first, the news headlines in the Yeşilgiresun newspaper were scanned with a focus on

space and culture in parallel with the temporal changes, Among all the news headlines in the newspaper between 1930 and 40, location and cultural news were selected and listed in chronological order according to the date of publication. Later, in order to make a relational reading regarding the cooperation of culture and space, an attempt was made to interpret the scanned news using semiotic analysis, thus allowing a search for the spatial traces of the Republic ideology in the city. As a result, it was determined that most of the news in the said period was focused on public buildings constructed or planned for different functions and purposes; and the municipality was active in all development activities as an organization serving as well as representing local actors, and the governorship was active as an organization supervising related agencies and representing the central government. The work on the infrastructure, water, sewage, roads and bridges, cadastre, and the preparation of a development plan for the city, which are included in the application area of municipal services, were followed by the construction of new public buildings, and most of the news on housing remained at the level of hovels and abandoned residences. Cumhuriyet Square and the 10th Anniversary Monument, Taşbaşı Park, the Fındık Laboratory and the Hazelnut Crushing Factory, the hospital, Cumhuriyet Primary School, the post, and the slaughterhouse are the structures that can be described as the spatial traces of ideology in the city. While some of these structures visually nurture the symbolic power of ideology in the city, some of them have become spatial expressions of the changing administrative order, living conditions, and economic development. The existence of these structures, functional or spatial transformation processes, the course of development in cultural field can be followed through the readings regarding the partnership of culture, space, and meaning in Yeşilgiresun as a local newspaper.

The fact that there is news about the cultural life of the city in almost every issue of Yeşilgiresun reflects the social change experienced by the young republic in a short time. On the other hand, this study which makes sense of a local newspaper as an important part of the city's memory and culture, apart from local historical research or city archives, offers a different approach by showing that it is possible to trace the central spatial and cultural discourses in peripheral cities through local newspapers through the lens of the Yeşilgiresun newspaper.

Kaynakça/References

- Althusser, L. (2016). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları*. 5. baskı, (A. Tümertekin, Çev.), İstanbul: İthaki Yayınları.
- Arıtan, Ö. (2008). Modernleşme ve Cumhuriyet'in kamusal mekân modelleri. *Mimarlık*, 342, 49-56.
- Arıtan, Ö. ve Sayar, Y. (2009). İzmir Sümerbank basma sanayi yerleşkesi ve dönüşüm süreçleri. *Ege Mimarlık*, 3 (70), 20-25.
- Avar, A. A. (2009). Lefebvre'in üçlü-algılanan, tasarlanan, yaşanan mekân-diyalektiği. F. Doğan (ed.), *Mimarlık ve Mekan Algısı* içinde (s.7-16), Ankara: Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları.
- Aydınlı, S. (1996). Türkiye'de mimarlık ve ideoloji: Ontolojik sorgulama. *İdeoloji, Erk ve Mimarlık Sempozyum Bildirileri kitabı* içinde (s.11-13), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Ayhan, N. (2018). *Simgesel yapılarda hegemonya ve ideolojinin inşası*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Bayrakçı, O. (2011). Göstergibilimsel araştırma alanı olarak ürün tasarımı. *Tasarım ve Kuram*, 7 (11), 1-14.
- Bilgin, İ. (1998). Modernleşmenin ve toplumsal hareketliliğin yörüngesinde Cumhuriyet'in imarı. Y. Sey (ed.), *75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık* içinde (s.255-272), İstanbul: Türk Tarih Vakfı Yayınları.
- Bozdoğan, S. (2008). *Modernizm ve bir ulusun inşası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Çapa, M. (2003). Yeşilgiresun gazetesine göre Giresun'da millî gün kutlamaları ve Atatürk. *Yeşilgiresun Gazetesine göre Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun* içinde (s.1-12). Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Demirkan, Ö. ve Karabrahimoğlu, S. (2018). Tarımsal bir ürün olarak fındığın Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kent mekanına yansımaları. *İdealkent-Kent Araştırmaları*, 25, 856-884.
- Dervişoğlu, T. (2019). *Sözlü görüşme*. [Mülakat] Tuncer Dervişoğlu, 5 Haziran 2019.
- Düzenli, E. (2009). Cumhuriyet dönemi'nde (1923-1960) modernite düşüncesinin mekansal kuruluşu: Merkez-periferi dinamikleri bağlamında Trabzon örneği. Yayınlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Erkarlan, Ö. (2009). Yeşil-Yeşilimsi: Ürün göstergibilimi aracılığıyla sürdürülebilir tasarım uygulamalarının eleştirisi. *Mimarlık*, 349, 75-79.
- Erkman, F. (1987). *Göstergibilime giriş*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Erzen, N. J. (2016). Sanat, güç ve direniş. *Dosya 37. Sanat ve Politika Ekseninde Mekan* içinde (16-24), Ankara: Mimarlar Odası Yayınları.
- Fındık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü (t.y). *Fındık laboratuvarı*. 2020, 13 Ekim tarihinde <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/findik/Menu/8/Tanitim> adresinden erişilmiştir.
- Giresonda ilk kübik bina Posthane, (1936, 17 Mart). *Yeşilgiresun*, s.1.
- Hızlan, D. (2016). Bir taşra gazetesinin 100. yılı ya da taşranın belleği. *Hürriyet*. 3 Kasım 2019 tarihinde www.hurriyet.com.tr adresinden erişildi.
- Işık, A., ve Dervişoğlu, T. (2011). *Ey gidi Giresun, Giresun bedensel engelliler gençlik ve spor kulübü*. Ankara: Özyurt Matbaacılık.

- Karabrahimoğlu, S. ve Demirkan, Ö. (2019). Yeşilgiresun Gazetesi üzerinden dönemsel bir okuma; Giresun'da kent ve mimari (1945-1955). *İstanbul: VI. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi bildiriler kitapçığı*.
- Karabrahimoğlu, S. ve Usta, A. (2018). Urban-Public area architecture as the object of the political ideology: Ankara example. *International Journal of Architecture and Urban Studies*, 3, 47-67.
- Karpat, K. (2019). *Osmanlı'dan günümüze kimlik ve ideoloji*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Lefebvre, H. (2014). *Mekanın üretimi*. (I. Ergüder, Çev.), İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Mardin, Ş. (2009). *Türkiye'de toplum ve siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mardin, Ş. (2018). *İdeoloji*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Menteşoğlu, H. G. (t.y). 1 nolu fındık fabrikası. [Fotoğraf], *H. Gazi Menteşoğlu Kişisel Arşivi*.
- Menteşoğlu, H. G. (t.y). Fındık bayramı kutlamaları. [Fotoğraf], *H. Gazi Menteşoğlu Kişisel Arşivi*.
- Mora, N. (2008). Medya ve kültürel kimlik. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 1-14.
- Öğütçü, H. (2019). *Sözlü görüşme*. [Mülakat], 28 Ekim 2019.
- Parsa, S. ve Parsa, A.F. (2009). *Göstergebilim çözümlenmeleri*. İzmir: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Peirce, C. S. (1994). *Peirce on signs: Writings on semiotic*. J. Hoopes (Der.), North Carolina: The University of North Carolina Press.
- Rifat, M. (2013). *Açıklamalı göstergebilim sözlüğü*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Saussure, F. (2014). Genel dilbilim dersleri. (B. Vardar, Çev.), İstanbul: İthaki Yayınları.
- Tanyeli, U. (1998). Üç kuşak Cumhuriyet. U. Tanyeli (Ed.), *Mekanlar, Projeler, Anlamlar içinde* (101-107), İstanbul: Türkiye Ekonomi ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Tanyeli, U. (2015). Politika mı mimarlık üretir? Mimarlıkla politika mı üretilir?. *Altüst Dergisi*, 14, 30-34.
- Tekeli, İ. (1998). Türkiye'de Cumhuriyet döneminde kentsel gelişme ve kent planlaması. Y. Sey (ed.), *75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık içinde* (s.1-14), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Tekeli, İ. ve Şaylan, G. (1978). Türkiye'de halkçılık ideolojisinin evrimi, *Toplum ve Bilim Dergisi*, 6 (7), 44-110.
- Tüfekçioğlu, H. (1992). Cumhuriyet ideolojisi ve Türk basını. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3, 45-96.
- Van Dijk, T. (2019). *İdeoloji: Multidisipliner bir yaklaşım*. (A. Demir, Çev.), Ankara: Hece yayınları.
- Yeşilkaya, N. G. (1999). *Halkevleri: İdeoloji ve mimarlık*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yıldırım, S. (2018). Cumhuriyet döneminde bir çatı kavram olarak ulus ideolojisi ve bileşenleri. *Kent Akademisi*, 11 (33), 317-331.